

Professionshøjskolen VIA University College
Att. rektor Harald Mikkelsen
Hedeager 2
DK- 8200 Aarhus N

Sendt til: via@securemail.via.dk

Uddannelses- og Forskningsstyrelsens udtalelse i anledning af opkrævning af materialegebyr ved professionshøjskolen VIA University College

Uddannelses- og Forskningsstyrelsen har, den 24. november 2020, indledt et tilsyn med professionshøjskolen VIA University College (VIA) i anledning af, at Presse og Kommunikation i Uddannelses- og Forskningsministeriets departement havde modtaget en række spørgsmål om opkrævning om brugerbetaling m.v. fra en journalist fra DM Akademikerbladet.

Sagen drejer sig om, at VIA har opkrævet et materialegebyr fra studerende ved institutionens udbud af professionsbacheloruddannelser i Viborg på Danmarks center for animation, visualisering og digital fortælling (The Animation Workshop (TAW)).

TAW blev oprettet i 1989 og blev i 2003 en uafhængig del af CVU Midt-Vest. TAW fik i 2003 anerkendt sin karakteranimatordannelse til at være en SU-berettiget professionsbacheloruddannelse af Undervisningsministeriet. De danske professionshøjskoler blev senere oprettet med lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, og VIA blev etableret den 1. januar 2008 som en sammenlægning mellem de mellemlange videregående uddannelser i Østjylland og Midt- og Vestjylland. CVU Midt-Vest indgik i denne sammenlægning.

Sagsforløb

Ved e-mail af 24. november 2020 (med bilag) anmodede Uddannelses- og Forskningsstyrelsen om en udtalelse fra professionshøjskolen VIA University College i anledning af, at Uddannelses- og Forskningsministeriets departement havde modtaget en række spørgsmål om opkrævning om brugerbetaling m.v. fra en journalist fra DM Akademikerbladet.

Det fremgår af ministeriets kommunikation med journalisten, at spørgsmålene om opkrævning af brugerbetaling har tilknytning til professionshøjskolens udbud af uddannelse ved The Animation Workshop (TAW) i Viborg. På baggrund af disse oplysninger blev professionshøjskolen bedt om at redegøre for, om de oplysninger, som ministeriet havde modtaget, var korrekt gengivet i kommunikationen mellem ministeriet og DM Akademikerbladet.

Styrelsen bad derudover professionshøjskolen om at redegøre nærmere for en række spørgsmål: 1) Hvilket beløb de enkelte studerende opkræves i forbindelse

28. september 2021

**Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen**
Center for Jura og
Institutionspersonale

Haraldsgade 53
2100 København Ø
Tel. 7231 7800

www.ufm.dk

CVR-nr. 3404 1012

Sagsbehandler
Bente Olsen
Tel. 72 31 88 55
bo@ufm.dk

Ref.-nr.
20/54726-37

med gennemførelse af uddannelsesforløb ved centeret i Viborg, 2) hvilke ydelser de beløb, som opkræves af den enkelte studerende, dækker over, 3) om der er tale om opkrævning af beløb, som er sædvanlige og sammenlignelige med beløb, som andre studerende, der gennemfører andre uddannelser ved VIA, afholder, 4) om der er tale om beløb for ydelser og lignende, som det er sædvanligt for en uddannelsesinstitution at tilbyde som led i et uddannelsesforløb, og om alle ydelser har sammenhæng til selve uddannelsesforløbet, 5) om der er mulighed for, at de studerende kan gennemføre undervisning og eksamen ved centeret, selv om de ikke betaler for de opkrævede ydelser, 6) hvorledes VIA forholder sig til spørgsmålene om brugerbetaling, og 7) hvorledes vil VIA rette op på forholdene, hvis VIA vurderer, at der ikke er hjemmel til at opkræve beløbene.

VIA svarede ved e-mail af 11. januar 2021 (med bilag). Professionshøjskolen svarer bl.a., at brugerbetaling er defineret som betaling for selve undervisningen, hvilket der ikke kan ske opkrævning for, men at det derimod er normalt og berettiget, at de studerende betaler for undervisningsmaterialer, hvilket efter institutionens opfattelse også omfatter betaling for fagmaterialer, PC, software, studieture m.v. Det fremgår også, at VIA som led i en omfattende genopretning af uddannelsen og de seneste henvendelser har sat fokus på det opkrævede materialegebyr.

**Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen**

VIA oplyser, at VIA på uddannelsen i Grafisk Fortælling opkræver et løbende materialegebyr på 2.200 kr. pr. måned. Gebyret er opkrævet i 42 måneder i løbet af den samlede studietid (praktikperioder undtaget), og den samlede betaling i løbet af et helt studie udgør 92.400 kr.

Endvidere oplyser VIA, at VIA på uddannelsen i Animation opkræver et løbende materialegebyr på 2.300 kr. pr. måned. Gebyret opkræves i 36 måneder i løbet af den samlede studietid (praktikperioder undtaget), og at den samlede betaling i løbet af et helt studie udgør 82.800 kr.

VIA har i skemaform redegjort for, hvad materialegebyret dækker over i de enkelte uddannelser. Det fremgår, at posterne for bacheloruddannelsen i Grafisk Fortælling dækker over en række forskellige forhold, så som IT-udgifter til netværk, ny software, vedligehold, hardware (PC, skærm med tegnefunktion, tegneplade, ekstern hdd, webcam), indkøb af bøger til bibliotek, fagmaterialer, IT-investeringer, studietur, studerendes deltagelse i festivaler og udveksling, småanskaffelser, tryk ect. og administration og overhead. VIA har tilsvarende oplyst, hvad posterne på uddannelsen i Animation dækker over.

VIA anfører, at det er normalt, at studerende på videregående uddannelser selv afholder udgifter til PC, hardware, software, fagmaterialer, småanskaffelser og tryk m.m., og at udgifter til studieture og deltagelse på festivaler normalt også afholdes af den studerende selv. VIA anfører imidlertid også, at enkelte af posterne på uddannelsen i Grafisk Fortælling formentlig falder uden for den almindelige opfattelse af et materialegebyr. Det drejer sig om indkøb af bøger til bibliotek og udgifter til netværk. VIA oplyser, at disse udgifter normalt afholdes inden for taxameterbevillingen, og fremover skal afholdes inden for den normale drift. VIA anfører, for så vidt angår uddannelsen i Animation, at de studerende normalt selv skal afholde udgifterne, som indgår i pakken, men at der kan være enkelte elementer i posterne, som fremadrettet skal afholdes inden for taxameterbevillingen, og at der

fremadrettet vil ske en opdeling af udgifterne i delelementer for at skabe transparens.

VIA anfører desuden, at det er fælles for begge uddannelser, at udgifter til PC og software er udtryk for en lejemodel, og at VIA vurderer, at ordningen samlet set har været økonomisk til gavn for de studerende at deltage i. VIA har i den forbindelse opstillet et budget i et bilag, som viser priser for den studerendes egen anskaffelse af hardware og software. VIA anfører også, at ordningen har været administreret inden for den ordinære drift, men VIA har ved prissætningen indregnet elementer fra retningslinjerne om indtægtsdækket virksomhed. Ved indregning af administration og overhead har der således været taget hensyn til, at alle omkostninger ved ordningen, herunder administration af ordningen, løbende vedligeholdelse m.v., har været dækket ind. VIA anfører også, at der har været fokus på, at ordningen ikke har fremstået konkurrenceforvridende. VIA oplyser, at det er en fejl, at der ikke har været tydelig adskillelse mellem den ordinære drift og indtægtsdækket virksomhed, og at dette vil blive tydeliggjort ved fastlæggelse af en fremtidig model.

**Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen**

Herefter anfører VIA bl.a., at studerende almindeligvis selv afholder en række nødvendige materialeudgifter i forbindelse med uddannelsen, og at det er vanskeligt at sammenligne beløb på tværs af uddannelser ved VIA. Det fremgår bl.a., at uddannelserne på TAW generelt vurderes at have højere materialeudgifter end en gennemsnitsuddannelse, hvilket skyldes, at gennemførelse af uddannelserne på TAW forudsætter, at den studerende har en PC med særlige specifikationer for at kunne arbejde med den nødvendige software. Omvendt har de studerende ikke udgifter til bøger, da undervisningen er tilrettelagt med udgangspunkt i den anskaffede software.

VIA anfører, at det særlige for uddannelserne på TAW er, at det materiale, der skal bruges, er PC samt særligt software, og at uddannelserne derimod gennemføres uden krav om erhvervelse af faglitteratur i form af bøger. Det materiale, de studerende skal bruge, skal de studerende på lige vilkår med studerende fra andre uddannelser selv erhverve sig. VIA anfører dog, at der på uddannelserne beklageligvis har været opkrævet visse ydelser, som ikke har haft karakter af materialeudgifter, hvilket der ikke har været hjemmel til. Visse af udgifterne har relateret sig til brug af fritidsaktiviteter og sociale arrangementer, hvilket i stedet burde være tilbudt gennem en studenterforening eller lignende. Disse udgifter vil heller ikke indgå i fremtidige opkrævninger.

VIA anfører videre, at det alene er undervisningen, som skal være gratis for de studerende, og at det samtidig er normalt, at studerende selv skal afholde materialeudgifter i forbindelse med uddannelsen. VIA anfører, at der – på samme måde som der kan opstilles krav til særligt faglitteratur og lignende – kan opstilles krav til erhvervelse af computere med særlige specifikationer for at kunne køre nødvendigt software og dermed følge og gennemføre undervisningen. Ligeledes kan der stilles krav om anskaffelse af den nødvendige software.

Endvidere anfører VIA, at i det omfang, der er mulighed for at erhverve materialer igennem VIA, skal dette være frivilligt for de studerende, hvorvidt de ønsker at anvende VIA's tilbud og købe det nødvendige materiale gennem uddannelsesstedet,

eller om de vil anskaffe materialerne andetsteds. VIA henviser til brev af 5. februar 2008 "Vejledning om regler for udlejning af elev-pc'er" fra Undervisningsministeriet og en e-mail af 12. maj 2011 fra Undervisningsministeriet til en studerende fra en kort videregående uddannelse, og VIA har vedlagt materialet som bilag. Vejledningen tager udgangspunkt i reglerne om indtægtsdækket virksomhed. Af svaret i Undervisningsministeriets e-mail af 12. maj 2011 fremgår det generelt, at undervisningen i de videregående uddannelser er gratis, men at de studerende selv skal afholde udgifter til bl.a. undervisningsmidler og materialer. Det fremgår, at et uddannelsessted kan etablere en ordning, hvor de studerende opkræves et beløb til dækning af undervisningsmidler og materialer. En sådan ordning skal være frivillig for den enkelte studerende, der kan vælge at stå uden for ordningen, og der er ikke hjemmel til at tilrettelægge ordningen på en sådan måde, at den får karakter af en generel studieafgift. Undervisningsministeriet skriver også, at den studerende naturligvis har ret til at vide, hvad den studerende betaler for, hvis den studerende vælger at deltage i en sådan ordning.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

VIA oplyser på den baggrund, at det vil blive kommunikeret tydeligt til de studerende, at der alene er tale om et frivilligt tilbud i de tilfælde, hvor VIA tilbyder leje af PC, hardware og software eller om køb af materialer i VIA's butikker. VIA har i den forbindelse lavet et skema med opdeling af de forskellige ydelser i følgende kategorier 1) Studieture, festivaldeltagelse, sociale arrangementer m.v., 2) Fagmaterialer m.v., 3) Tryk, print m.v. og 4) PC, hardware og software (pakke). For den sidstnævnte kategori fremgår det, at pakken vil dække adgang til en tidssvarende PC, der lever op til de krav, softwaren kræver, tegneplade, webcam, headset m.v. samt det nødvendige software. Det fremgår også, at den nuværende lejeordning således fortsætter inden for reglerne om indtægtsdækket virksomhed, og at der i ordningen vil være indregnet løbende servicering af lejet PC.

VIA anfører, at ordningen prifastsættes således, at de langsigtede gennemsnitsomkostninger dækkes og ydelsen tillægges moms, og at der vil blive tilstræbt en markedspris. Der er der ikke noget direkte sammenligningsgrundlag, da markedet herfor er ganske specialiseret. VIA vil derfor tage udgangspunkt i VIA's omkostninger med tillæg af overhead og omkostninger ved administration af ordningen, og den studerende kan selv vælge, om vedkommende vil tage imod dette tilbud eller anskaffe hardware og software selv.

VIA har oplyst, at det indikative budget for en PC-pakke fremadrettet koster 13.300 kr. pr. år., men at der i forbindelse med fastlæggelse af den endelige pris for pakken vil blive opstillet et konkret budget, så det er tydeligt, hvilket indhold, der er i pakken, så det vil kunne fungere som en liste over de hardware- og softwarekrav, der stilles til eget køb. Ud over denne pakke forventer VIA, at de studerende selv skal afholde udgifter til studieture, fagmaterialer, tryk m.m., og at udgiften hertil forventes at være i størrelsesordenen 25.000 kr. igennem et helt studieforløb. VIA oplyser, at den forventede udgift for den enkelte studerende gennem hele studietiden forventes at være marginalt lavere end i dag. VIA vurderer, at den gennemsnitlige pris pr. semester er rimelig, når det tages i betragtning, at udgiften indeholder studieture m.v. og i høj grad erstatter bogkøb og køb af en PC, der på mange studier er en betragtelig udgift for den studerende hvert semester eller ved studiestart.

Ved e-mail af 28. januar 2021 (med bilag) modtog styrelsen en henvendelse fra en tidligere studerende, som føler det presserende at anfægte flere punkter i professionshøjskolens redegørelse. Det fremgår også, at den pågældende har fået opbakning til sine observationer af fire professionelle kollegaer, der også er tidligere studerende ved uddannelsen i Viborg.

De anfører, at det er meget tvivlsomt, om det er i de studerendes bedste interesse, at VIA står for udlejning af udstyr gennem et materialegebyr. Det fremgår, at VIA's løsning bliver dyrere, end hvis den studerende skal anskaffe sig udstyret, og dernæst ser det ikke ud til, at VIA's budgetlægger og indkøber er bekendt med behovet for og brugen af udstyr i branchen. De anfører, at der er foregået brugerbetaling på animationslinjen på 2.200/2.300 kr. pr. måned i 36 måneder for den enkelte studerende, mens listen af udstyr og software er vokset over tid. De undrer sig over, hvordan pengene tidligere har været forvaltet. De anfører, at VIA's forvaltning har været sløset under en ordning, der har fremstået som obligatorisk for at kunne deltage i uddannelsen på bekostning af de studerendes økonomi.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

De tidligere studerende stiller spørgsmål til de to budgetter. De anfører, at det er helt tydeligt, hvis man sammenligner total-summen for budgetterne, at uddannelsen i Grafisk Fortælling er langt billigere end uddannelsen i Animation, som både dækker over "Character Animation" og "Computer Graphic Arts". Alligevel har materialegebyret været tæt på det samme for uddannelserne.

De anfører, at de mangler en redegørelse for 48.920 kr. for uddannelsen i Grafisk Fortælling og for 4.695 kr. for uddannelsen i Animation. De noterer også, at VIA planlægger at tage poster ud af budgettet, da de burde have været finansieret af de såkaldte taxameterpenge. De tidligere studerende forstår det således, at der tidligere har været sat et uretmæssigt højt materialegebyr. De tidligere studerede anfører også, at VIA har afskåret de studerende fra at anskaffe sig udstyr, som de kan tage med sig efter endt uddannelse, og at det vil have kæmpe værdi for den enkelte studerende at have sin egen computer efter uddannelsens afslutning.

Desuden anfører de, at VIA antyder, at det er nødvendigt at opgradere udstyr i løbet af uddannelsen, men at den påstand ikke giver genklang i industrien, hvor computere har en levetid på minimum 3 år, men ofte længere. De anfører også, at man ikke behøver den nyeste model for at kunne deltage i undervisningen. Det er de studerendes erfaring, at grunden til, at man skifter computer i løbet af uddannelsen, er fordi, de studerende får tildelt forældet udstyr. Hvis de studerende anskaffer en "stærk" computer ved studiestart, kan den sagtens bruges hele vejen igennem uddannelsesforløbet (og efter). De tidligere studerende anfører bl.a. også, at det meste software i dag betales pr. måned, hvorfor tesen om forældelse er tvivlsom, og at software købes som "perpetual licens" med en stor udskrivning ved anskaffelsen, og at undervisningen godt kan gennemføres på næstsidste version af langt de fleste softwares.

De kan ikke få beregningen af VIA's indikative budget til at gå op, hvis leje af udstyr samlet er 13.300 kr. pr. år. Desuden bestrider de budgettet for den studerendes egen anskaffelse af hardware og software, da de anfører, at dette budget er groft fordrejet, idet budgettet først og fremmest er lavet ud fra en fireårig uddan-

nelse i Grafisk Fortælling, men med udstyr til den tre-årige uddannelse i Animation. De anfører, at VIA har en antagelse om, at alle studerende skal have adgang til alt udstyr og software i alle årene, selvom man aldrig vil anvende alle disse ting samtidig, idet meget software lejes pr. måned, og man betaler kun for de måneder, man bruger det. De anfører, at linjerne på uddannelsen i Animation ikke har brug for det samme software, og at man kan slette store poster under software, som aldrig vil blive rørt. De anfægter også valget af hardware, idet der er truffet uansvarlige og meget dyre og luksuriøse valg af udstyr og leje af software. De anfører, at det ikke er nødvendigt at anskaffe sig så dyrt udstyr og så meget forskelligt software for at deltage i undervisningen. Herefter har de opstillet et budget over, hvad det efter deres opfattelse samlet vil koste at gennemføre uddannelserne. De tidligere studerende har vedlagt skema med tal, som angiver, hvorledes de har beregnet udgifterne, og de udtrykker mistillid til VIA's forvaltning af materialebyret og deres mangelfulde og sjuskede budgetter.

På baggrund af henvendelsen fra den tidligere studerende anmodede styrelsen ved e-mail af 1. februar 2021 (med bilag) om en supplerende udtalelse fra professionshøjskolen.

Professionshøjskolen svarede ved e-mail af 22. februar 2021 (med bilag). VIA's udtalelse er bilagt to notater: Økonomisk notat og Uddannelsesfagligt notat. Det økonomiske notat adresserer de anfægtelser, som de tidligere studerende anfører i forhold til de økonomiske beregninger i VIA's svar af 11. januar 2021. Det uddannelsesfaglige notat er VIA's svar på de tidligere studerendes faglige anfægtelser, hvad angår udstyrsniveau i materialepakkerne. Notatet beskriver den faglige begrundelse for de foretagne valg. Det er herefter VIA's samlede opfattelse, at materialepakkerne skal administreres og kommunikeres som frivillige, og at de tilbudte pakker i højere grad vil være differentierede og målrettet mod den enkelte uddannelses materialebehov for at skabe yderligere transparens for de studerende. VIA oplyser, at VIA har fuldt fokus på at få implementeret disse forhold, og at det aktuelt er besluttet at stille de studerendes betalinger i bero i januar og februar 2021. Det er fortsat VIA's opfattelse, at der ikke har fundet uretmæssig brugerbetaling (betaling for undervisning) sted, eller at der i øvrigt er "sløset med pengene" i relation til de pågældende uddannelser.

VIA anfører i det økonomiske notat, at budgetterne viser VIA's samlede omkostninger til materialegebyrordningen i et enkelt år, og at de derfor ikke kan henføres til den enkelte studerendes udgift i den samlede studietid, som det er opgjort i anfægtelsen. VIA anfører, at fælles for begge uddannelser gælder, at når materialeprisen og budgettet ikke matcher 100 procent, skyldes det, at der ved fordelingen af omkostningerne naturligt vil være udsving i de årlige omkostninger og antallet af studerende sammenholdt med et ønske om at fastholde en stabil og kendt pris for materialepakken. Ligeledes vil der være en mindre, indbygget usikkerhed i budgetgrundlaget, idet VIA med ordningen tidligere har påtaget sig det fulde ansvar for eksempelvis udskiftning af defekte computere, behov for hardware, prisændringer på software m.v. eller eksempelvis tyveri. VIA oplyser, at budgetterne er opgjort med henblik på at vise, hvilke omkostninger de tidligere materialepakker har indeholdt, og fremadrettet vil VIA alene tilbyde en materialepakke indeholdende adgang til den nødvendige hardware og software. Alle øvrige materialer, udgifter

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

til tryk, studieture m.v. skal den studerende fremadrettet selv anskaffe på lige fod med alle øvrige studerende på VIA.

VIA oplyser, at VIA igennem de hidtidige materialepakker har kunnet lade de store rabatter på masseindkøb af PC'ere komme de studerende til gode. Der er på nettet indhentet priser den 30. november 2020 på PC'ere med tilsvarende konfiguration, der er ca. dobbelt så dyre, som de priser, VIA har kunnet opnå ved fællesindkøb. Det samme har været tilfældet for software, hvor deling af licenser har gjort det billigere for den enkelte studerende at få adgang til de forskellige softwarepakker. Det er VIA's opfattelse, at de hidtidige materialepakker har været favorable for de studerende, da alternativomkostningen for et tilsvarende niveau ville være større. Der er redegjort nærmere for de faglige valg af hardware og software i det uddannelsesfaglige notat.

VIA anfører, at dette i al væsentlighed betyder, at de materialer, der tidligere var en del af den samlede pakke, fremover vil skulle anskaffes af den enkelte studerende selv ad anden vej. Der er således ikke tale om en materialeudgift, der burde være dækket af taxameteret.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

I forhold til det fremadrettede bemærker VIA, at det budget, der er opstillet i redegørelsen som illustration af beregningsmodellen, er indikativt, og at der ved opstillingen er anvendt forskellige gennemsnitstal vurderet på det tidspunkt, hvor redegørelsen blev skrevet. Opstillingen skal derfor ses som en generel model, hvor fokus er lagt på den bagvedliggende beregningsteknik. Fremadrettet vil prisen for materialepakkerne blive beregnet med udgangspunkt i uddannelsernes unikke behov. Beregning af de nye materialepakker (hardware/software) er ved at blive udarbejdet og kvalificeret og vil blive meldt ud til de studerende med forventet start fra marts 2021. Som nævnt i det uddannelsesfaglige notat vil materialepakkerne blive justeret og fastlagt forud for semesterstart til august 2021. Desuden bemærker VIA det, at der er forskellig længde på de to studier på TAW. Uddannelsen i Grafisk fortælling har en studietid på 4 år og Uddannelsen i Animation er på 3½ år.

VIA anfører, at der ved beregningen er der taget udgangspunkt i et fire-årigt studie (f.eks. Grafisk Fortælling), hvor udgiften fordeles over 36 måneder, da der i den hidtidige ordning har været betalingsfri måneder – f.eks. i forbindelse med praktikophold. Ved en beklagelig regnearksfejl er den samlede udgift opgjort til 59.111 kr. mod det korrekte mindre beløb 53.200 kr. (4 x 13.300 kr.). Den månedlige udgift er i det indikative budget beregnet til 1.478 kr. pr. måned.

VIA anfører, at beløbet for studieture, fagmaterialer m.v. (25.000 kr. i løbet af studietiden) er et skønnet beløb. Det endelige beløb vil dels afhænge af den enkelte studerendes behov og adfærd. Udgiften dækker over udgifter til f.eks. tegnematerialer, betaling for tryk, studieture, hardware, der ikke er en del af den nye materialepakke (f.eks. webcam og headset), deltagelse i sociale arrangementer, supplerede software, der ikke er en del af den tilbudte materialepakke m.v. VIA anfører, at beløbet således kan blive både dyrere og billigere for den enkelte studerende.

VIA oplyser, at ordningen har været administreret som en kombination af almindelig drift og indtægtsdækket virksomhed, og at hardware/software-pakkerne fremadrettet vil blive administreret inden for reglerne om indtægtsdækket virksomhed.

VIA henviser til reglerne for prisfastsættelse, som er optrykt i Økonomistyrelsens vejledning fra 2020, hvoraf det bl.a. fremgår, at for institutioners salg af varer og ydelser gælder som udgangspunkt, at prisen på den enkelte vare og ydelse skal fastsættes således, at der ikke sker konkurrenceforvridning over for private eller offentlige konkurrenter, og således at omkostningerne dækkes.

Ved e-mail af 24. februar 2021 (med bilag) sendte styrelsen den supplerende udtalelse (med bilag) til den tidligere studerende, som fik mulighed for at afgive eventuelle bemærkninger til professionshøjskolens oplysninger.

Den tidligere studerende svarede ved e-mail af 17. marts 2021 (med bilag). Med svaret var bilagt et eksempel på en faktura fra VIA fra marts 2016 med en opkrævning af materialegebyret. De tidligere studerende har stillet en lang række uddybende spørgsmål til VIA. De anfører, at det er absurd, at de må træde til med deres kreative baggrund for at gå akademikere og økonomiansvarlige efter i sømmene i denne sag. Det bliver anført, at VIA's supplerende udtalelse generelt mangler faglig begrundelse, og at VIA anfører en masse ting, som de stiller sig meget tvivlende overfor, og som de med deres oplevelser som elever, undervisere og med deres faglige baggrunde, bliver nødt til at råbe op overfor. De ønsker bl.a. et uddybende svar på, hvordan materialegebyret på henholdsvis 2200 kr. pr. måned og 2.300 kr. pr. måned er blevet fastsat for den enkelte studerende fra 2003-2020.

**Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen**

Den tidligere studerende ønsker bl.a. belyst, hvordan VIA kan retfærdiggøre påstanden om, at det er i den studerendes bedste interesse, at VIA står for materialer, software etc., når det viser sig, at den studerende ville kunne afholde udgifterne selv for under det halve af, hvad VIA opkræver i materialegebyr. Det anføres, at hvis de studerende selv afholder udgifterne, vil de efter uddannelsen have hardware med sig, samt i visse tilfælde få adgang til en fordelagtig pris på software, når de opgraderer fra studie-licenser. De vil dermed eje udstyr til en værdi af minimum 15.000-25.000 kr., mens deres gæld er betydelig mindre.

De tidligere studerende stiller spørgsmålstejn ved, hvordan VIA kan mene, at det er mere fordelagtigt for f.eks. en studerende på linjen i Character Animation at leje udstyr af dem for 82.800 kr., og gå tomhændet fra studiet, når de i stedet selv kan anskaffe sig materialer, udstyr og software for 41.791 kr. og bagefter eje udstyr for 20.000 kr. De anfører også, at VIA fremadrettet sætter materialegebyret ned. I første omgang for alle studerende fra 1. januar 2021 og efter anfægtelsen, ændrer VIA endnu engang gebyret fra sommeren 2021. De tidligere studerende ønsker belyst, om det betyder, at materialegebyret frem til 2021 har været for højt, og om alle studerende, der har gået på TAW fra 2003 til 2020 har betalt et uretmæssigt højt materialegebyr. Det er formodningen, at de tidligere studerende har betalt et for højt materialegebyr fra 2003 til 2020, og man ønsker at se regnskaber og dokumentation, der uddyber VIA udtalelser.

Ved e-mail af 25. marts 2021 (med bilag) sendte styrelsen e-mail af 17. marts 2021 (med bilag) fra den tidligere studerende og henvendelser fra andre personer, som havde henvendt sig til styrelsen i anledning af professionshøjskolens supple-

rende udtalelse til VIA. Styrelsen anmodede på den baggrund professionshøjskolen om yderligere bemærkninger i sagen. Den 26. marts 2021 eftersendte styrelsen endnu en henvendelse fra en person, som burde være indgået i materialet af 25. marts 2021.

Professionshøjskolen svarede ved e-mail af 28. april 2021 (med bilag). Det fremgår af professionshøjskolens svar, at det fortsat er VIA's opfattelse, at det omhandlede materialegebyr ikke udgør uretmæssig brugerbetaling (dvs. betaling for undervisning). VIA anfører, at materialegebyret er udtryk for en hensigtsmæssig lejemodel, hvorved de studerende mod betaling af materialegebyret har fået stillet en række hensigtsmæssige undervisningsmaterialer til rådighed, herunder den hardware og software, der er relevant for uddannelsen.

VIA anfører bl.a., at det fortsat er institutionens opfattelse, at ordningen samlet set har været til fordel for de studerende og anfører en række bemærkninger om softwaren som indgår i materialepakkerne og om softlicenser. VIA anfører som tidligere, at der historisk set har været visse udfordringer med administrationen af lejemodellen, at der historisk set ikke har været den tilstrækkelige formelle adskillelse mellem den ordinære drift og den indtægtsdækkede virksomhed, og at materialegebyret også tidligere indeholdt visse poster, der reelt ikke relaterer sig til det lejede fagmateriale. Ligeledes er VIA blevet opmærksom på, at kommunikationen til de studerende omkring ordningen ikke har været hensigtsmæssig. VIA oplyser, at der nu rettet op på disse forhold, og at VIA naturligvis også i sin fremadrettede administration af ordningen vil sikre, at de gældende retningslinjer efterleves til fulde.

**Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen**

VIA ønsker at understrege, at der ikke er noget odiøst i, at materialegebyret indeholder et tillæg til dækning af overhead og administration. Det er derimod VIA's opfattelse, at dette er i fuld overensstemmelse med – og ligefrem et krav efter – vejledningen for indtægtsdækket virksomhed, således at ordningen ikke bliver konkurrenceforvridende i forhold til andre offentlige eller private aktører. VIA afviser alle beskyldninger om, at administrationstillæg skulle være opkrævet uberettiget – eller at man omvendt skulle have anvendt en større del af det opkrævede materialegebyr til dækning af sådanne interne omkostninger.

VIA har noteret sig, at den tidligere studerende efterspørger en stor mængde dokumentation, hvilket efter VIA's opfattelse i høj grad relaterer sig til den historiske administration af ordningen, herunder det konkrete indhold af materialepakkerne samt antallet af studerende, der har lejet udstyret gennem VIA. VIA oplyser, at store dele af denne dokumentation desværre ikke uden videre kan fremskaffes. Det er endvidere VIA's opfattelse, at de nævnte detaljerede historiske oplysninger ikke er relevante for Uddannelses- og Forskningsstyrelsens vurdering af sagen.

Herefter anfører VIA, at institutionen i den fremadrettede administration af lejeordningen bl.a. vil have øget fokus på, at ordningen kommunikeres som værende frivillig for de studerende og i højere grad have fokus på at målrette materialepakkerne, således at der i højere grad vil ske en differentiering mellem de enkelte uddannelser. Det vil fremadrettet blive kommunikeret klart og tydeligt, at måtte der være studerende, som er uenige i VIA's faglige skøn over de fagmaterialer, herun-

der softwarelicenser, der tilbydes i materialepakkerne – og dermed også udgiftsniveauet – står det i så fald de studerende frit for at skaffe relevant undervisningsmateriale på egen hånd. VIA anfører for god ordens skyld, at det ikke er en forudsætning for deltagelse i undervisningen eller gennemførelse af eksamen, at de nødvendige fagmaterialer og undervisningsudstyr er købt af eller igennem VIA.

VIA bemærker, at VIA's tidligere fremsendte budget baserer sig på nyligt indhentede indkøbspriser, og at det er udarbejdet under den forudsætning, at de studerende i en fremtidig ordning skulle anskaffe sig den fulde hardware- og softwarepakke svarende til den tidligere materialepakke ved almindeligt markedsindkøb.

Det er herefter VIA's opfattelse, at der fortsat ikke er grundlag for tilbagebetalingskrav på trods af de historiske udfordringer ved administrationen af lejemodellen. VIA anfører, at det fortsat er VIA's opfattelse, at alle studerende, der har betalt materialegebyret, har fået en relevant og brugbar modydelse af mindst samme værdi. Der er således VIA's opfattelse, at ingen studerende har lidt økonomiske tab. VIA anfører også, at en del af de udgiftsposter (f.eks. til studieture, festivaler, udveksling m.v.), der hidtil har været medtaget i materialegebyret, men som ikke længere opkræves som en del heraf, skulle de studerende således i al væsentlighed under alle omstændigheder selv have betalt, men som et separat beløb i anden sammenhæng. Det er således VIA's opfattelse, at der ikke er noget grundlag for at imødekomme eventuelle krav om tilbagebetaling til tidligere studerende. Hvis der kommer konkrete henvendelser vedrørende sådanne krav, vil VIA dog vurdere disse individuelt.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

Den tidligere studerende har afgivet bemærkninger ved e-mail af 27. maj 2021. Det bliver oplyst, at der ikke er kommet nye oplysninger frem. Det er fortsat deres opfattelse, at VIA ikke har haft hjemmel til at opkræve et obligatorisk materialegebyr, og at gebyret har været uretmæssigt stort. De anfører, at VIA ikke kan fremvise dokumentation for institutionens historiske forvaltning af materialegebyret, at VIA fremadrettet har sænket gebyret, og at VIA har opkrævet det samme gebyr siden 2003, hvilket betyder, at uddannelsen dengang har været endnu dyrere end i dag.

Styrelsen sendte ved e-mail af 8. juni 2021 (med bilag) e-mailen af 27. maj 2021 fra den tidligere studerende og to øvrige henvendelser videre til VIA. Styrelsen bad VIA oplyse, om de nye henvendelser gav VIA anledning til at uddybe institutionens tidligere besvarelser af 11. januar 2021, 22. februar 2021 og 28. april 2021.

Professionshøjskolen har ved e-mail af 9. juni 2021 (med bilag) oplyst, at VIA ikke har yderligere information til sagen. VIA vedgår uændret deres faglige vurderinger, den historiske situation og den nye justerede kurs.

Uddannelses- og Forskningsstyrelsen udtalelse

Professionshøjskoler er statsfinansierede selvejende institutioner inden for den offentlige forvaltning, jf. § 1, stk. 2, i lov om professionshøjskoler for videregående

uddannelser¹. Det fremgår af § 42, stk. 1, i lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, at uddannelses- og forskningsministeren fører tilsyn med professionshøjskolerne og kan indhente de nødvendige oplysninger til dette brug. Ministeren har delegeret sin kompetence til at føre tilsyn til med professionshøjskolerne til Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, jf. § 6, nr. 33, i bekendtgørelse nr. 1229 af 9. juni 2021 om delegation af uddannelses- og forskningsministerens beføjelser til Uddannelses- og Forskningsstyrelsen.

Indledningsvis skal det om tilsynsforpligtelsen bemærkes, at hvor en egentlig rekursmyndighed som udgangspunkt har pligt til at realitetsbehandle enhver henvendelse eller klage, har en tilsynsmyndighed med et legalitetstilsyn alene pligt til at behandle en sag, hvis der er en vis sandsynlighed for, at gældende ret ikke er overholdt. Det vil sige, at styrelsen har pligt til at behandle henvendelser, hvor der er en nærliggende sandsynlighed for, at institutionen ved at tilsidesætte ikke uvæsentlige retssikkerhedsgarantier har begået kvalificeret retsbrud, såkaldte "klare og utvivlsomme tilsidesættelser af enkeltpersoners rettigheder".

**Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen**

Uddannelses- og Forskningsstyrelsens tilsyn skal sikre, at professionshøjskolerne følger lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser og anden lovgivning med tilknytning til institutionens virksomhed, herunder lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser².

Det fremgår af § 23 i lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, at en professionshøjskole disponerer frit inden for sit formål ved anvendelse af de statslige tilskud og øvrige indtægter under et. Det er dog en betingelse, at den undervisning og de øvrige opgaver, hvortil tilskud er ydet, gennemføres i overensstemmelse med gældende regler og for det antal studerende, der er ydet tilskud for.

Det fremgår af § 24 i lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, at uddannelses- og forskningsministeren kan yde tilskud til de opgaver, der varetages af professionshøjskolen, og at tilskud og tilskuddenes størrelse fastsættes på de årlige finanslove. Tilskud til uddannelsesinstitutionerne udbud af erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser ydes med hjemmel i § 32, stk. 1, i lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser. Tilskud og tilskuddenes størrelse fastsættes på de årlige finanslove.

Det fremgår af § 38 i lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, at uddannelses- og forskningsministeren i særlige tilfælde kan godkende, at udgifterne ved udbud af en erhvervsakademiuddannelse helt eller delvis kan afholdes af andre offentlige eller private midler, herunder ved deltagerbetaling. Uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte regler herom. Ministeren har delegeret sin beføjelse i lovens § 38 til Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, jf. § 3, nr. 27, i bekendtgørelse nr. 1229 af 9. juni 2021 om delegation af uddannelses- og forskningsministerens beføjelser til Uddannelses- og Forskningsstyrelsen.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 779 af 8. august 2019.

² Lovbekendtgørelse nr. 1343 af 10. december 2019.

Bestemmelsen i § 38 er en særlig undtagelse, som alene gælder for udbud af erhvervsakademiuddannelser. Det er imidlertid styrelsens vurdering, at rækkevidden af bestemmelsen også er bestemmende for de videregående uddannelsesinstitutioners udbud af professionsbacheloruddannelser. Af forarbejderne (lovforslag nr. L 25 af 28. november 2007)³ til lovens § 38 fremgår følgende:

"I henhold til bestemmelsen kan undervisningsministeren i særlige tilfælde godkende, at udgifter til undervisning helt eller delvis affholdes af andre offentlige eller private midler, herunder ved deltagerbetaling. Bestemmelsen indebærer, at private virksomheder, fonde, foreninger, kommuner, regioner m.fl. kan deltage i finansieringen af undervisningen, eksempelvis hvis der er tale om særlig bekostelig undervisning – set i forhold til det almindelige takstniveau for erhvervsakademiuddannelser – i form af lokale- og udstyrsfaciliteter.

Den i bestemmelsen indeholdte bemyndigelse vil kunne anvendes til nærmere at fastlægge regler om kriterier for opkrævning af deltagerbetaling, herunder deltagerbetalingens størrelse, regler om regnskabsaflægelse m.v.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

Bestemmelsen er i sit retlige indhold en delvis videreførelse af den gældende § 9, stk. 9, i lov om korte videregående uddannelser (erhvervsakademiuddannelser). Den gældende bestemmelse giver tillige adgang til at påkræve [opkræve] betaling ved udlagt undervisning. Denne specifikke mulighed er ikke medtaget i den foreslåede bestemmelse."

Professionshøjskolernes lovbundne opgaver, som f.eks. undervisning, finansieres ved tilskud, som er fastsat på de årlige finanslove. Der ydes aktivitetsbestemte tilskud på baggrund af gennemførte aktiviteter på institutionernes udbud af godkendt ordinær videregående uddannelse i form af erhvervsakademi- eller professionsbacheloruddannelser, jf. § 4, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1023 af 24. juni 2020 om tilskud m.v. til videregående uddannelser på erhvervsakademier, professionshøjskoler og maritime uddannelsesinstitutioner m.fl. Samtidig fremgår det af bekendtgørelsens § 5, stk. 1, hvilke udenlandske studerende som udløser aktivitetsbestemte tilskud. Institutionen skal opkræve fuld deltagerbetaling af udenlandske studerende, som ikke er omfattet af bekendtgørelsens § 5, stk. 1, jf. stk. 2, og § 18.

Bestemmelsen i § 38 i lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser omfatter – som det fremgår – ikke udbud af professionsbacheloruddannelser, men må kunne anvendes til at fastlægge den nærmere afgrænsning af, hvornår der vil være mulighed for at opkræve deltagerbetaling af studerende, som er danske statsborgere og øvrige borgere, som har krav på ligestilling med danske statsborgere, der er optaget på en professionsbacheloruddannelse.

Efter lovens § 38 skal der foretages en vurdering af, hvornår der er tale om *"særlig bekostelig undervisning – set i forhold til det almindelige takstniveau"*, og hvornår der er tale om *"lokale- og udstyrsfaciliteter"*. Det skyldes, at undervisningen på de videregående uddannelser er vederlagsfri for den studerende, når der ses bort fra udgifter til faglitteratur, almindelige arbejdsredskaber og andre private udgifter. I det omfang udgifter til undervisningsudstyr m.v. har en sådan karakter og stør-

³ <https://www.folketingstidende.dk/samling/20072/lovforslag/L25/index.htm>.

relse, at der reelt ikke er tale om en vederlagsfri undervisning, vil det kræve lov- hjemmel, hvis en institution forudsætter, at en studerende selv skal anskaffe sig et bestemt undervisningsudstyr eller lignende som en direkte forudsætning for at gennemføre uddannelsen.

Det kan næppe kritiseres, at en uddannelsesinstitution generelt tilrettelægger deres undervisnings- og eksamensaktiviteter ud fra en forventning om, at de studerende medbringer egen computer, tablet eller lignende, da det må lægges til grund, at stort set alle studerende har én computer eller lignende som et nødvendigt arbejdsredskab. Et egentligt krav fra en institutions side om anskaffelse af bestemt it-udstyr og software (udstyrsfaciliteter) som en betingelse for at kunne gennemføre en uddannelse vil imidlertid ikke harmonere med bestemmelsen i § 38, og vil kræve særlig hjemmel.

På baggrund af sagens materiale, herunder VIA University Colleges redegørelser, skal der foretages en vurdering af, om der i dette tilfælde er tale om almindelige computere, som kan sidestilles med nødvendige arbejdsredskaber, som de studerende selv skal afholde udgifterne til, eller om der er tale om "udstyrsfaciliteter". Udstyrsfaciliteter skal afholdes af uddannelsesinstitutionen på lige fod med eksempelvis laboratorieudstyr og tilsvarende udstyr.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

Der fremgår bl.a. følgende af den redegørelse, som styrelsen har modtaget fra VIA University College (VIA) med e-mail af 11. januar 2021 (med bilag):

"På uddannelsen i Grafisk Fortælling opkræves et løbende materialegebyr på 2.200 kr. pr. måned. Gebyret opkræves i 42 mdr. i løbet af den samlede studietid (praktikperioder er undtaget). Den samlede betaling i løbet af et helt studie udgør således 92.400 kr.

På uddannelsen i Animation opkræves et løbende materialegebyr på 2.300 kr. pr. måned. Gebyret opkræves i 36 mdr. i løbet af den samlede studietid (praktikperioder er undtaget). Den samlede betaling i løbet af et helt studie udgør således 82.800 kr.

[...]

På begge uddannelser er udgifter til PC og software betragtet som en lejemodel, der sikrer, at de studerende altid har de nyeste materialer og software til rådighed.

[...]

Ved at fastholde de samlede pakker har de studerende altid haft det nødvendige udstyr og materialer til undervisningen, hvilket har styrket læringen og uddannelsens samlede kvalitet.

[...]

At sammenligne beløb til materialeudgifter på tværs af uddannelser i VIA er vanskeligt. Der er stor forskel på størrelsen af materialeudgifter på tværs af uddannelserne, ligesom udgifterne til de enkelte materialer varierer.

Eksempelvis kan der på én uddannelse være få materialeudgifter på få faglitterære værker, hvorimod andre uddannelser har væsentligt tungere udgifter forbundet med materialer og beklædning, som er nødvendige for at kunne gennemføre uddannelsen.

Uddannelserne på The Animation Workshop (TAW) vurderes generelt at have højere materialeudgifter end gennemsnitsuddannelsen. Dette skyldes, at gennemførelse af uddannelserne på TAW forudsætter, at den studerende har en PC med særlige specifikationer for at kunne arbejde med den nødvendige software. Omvendt har de studerende ikke udgifter til bøger, da undervisningen er tilrettelagt med udgangspunkt i den anskaffede software.

[...]

Det særlige for uddannelserne på TAW er, at det materiale, der skal bruges, er PC samt særligt software. Uddannelserne på TAW gennemføres derimod uden krav om erhvervelse af faglitteratur i form af bøger. Det materiale, de studerende skal bruge, skal de studerende, på lige vilkår med andre uddannelser, selv erhverve sig.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

Til sammenligning vil en studerende eksempelvis også selv skulle skaffe sig software i form af office-pakke, tegneprogrammer o.l., såfremt det er nødvendigt for at gennemføre uddannelsen. Det er ligeledes normal praksis, at der stilles krav om anskaffelse af særlige produkter/software, udgaver eller versioner af sådanne nødvendige materialer, herunder fx lærebøger. På TAW er PC og software imidlertid meget omkostningstungt.

Dog har der på TAW-uddannelserne beklageligvis været opkrævet visse ydelser, som ikke har haft karakter af materialeudgifter, hvilket der ikke har været hjemmel til (se ovenfor). Visse af disse udgifter har relateret sig til brug af fritidsaktiviteter og sociale arrangementer. Dette burde i stedet være tilbudt igennem en studenterforening e.l. og vil heller ikke indgå i fremtidige opkrævninger.

[...]

Det er muligt at gennemføre undervisning og eksamen, selvom de studerende ikke betaler til VIA for de opkrævede ydelser, men det er ikke muligt at gennemføre uddannelsen, hvis ikke man har en PC med de rette specifikationer samt den krævede software.

Hvis den studerende ikke ønsker at benytte sig af PC og software, som uddannelsen stiller til rådighed mod betaling af leje, skal den studerende selv erhverve sig dette ad andre kanaler.

[...]

VIA er opmærksom på, at denne ordning ved uddannelserne på TAW ikke tydeligt har været kommunikeret som en frivillig ordning, hvorfor vi vil tilrette dette fremover.

Igen skal det dog præciseres, at den etablerede ordning er attraktiv for de studerende at deltage i. Den software, der anvendes i forbindelse med uddannelserne på TAW, undergår en meget hurtig udvikling og kravene til hardware øges. Dette medfører, at PC'erne med underliggende software hurtigt forældes, og der stilles dermed krav om, at den studerende ofte erhverver sig en opdateret PC med dertilhørende software.

Ved leje af undervisningsmateriale ved TAW sørges for, at de studerende til enhver tid har computere med de nødvendige specifikationer samt den software, der er nødvendig for at kunne opnå uddannelsens læringsmål.

Muligheden for at leje PC og software igennem uddannelsen kan således, for de studerende, være et billigere alternativ end ofte at skulle erhverve sig ny computer samt tilhørende software. I bilag 3 er der opstillet et indikativt alternativt budget for egen anskaffelse af PC og software med de givne specifikationer.

Endelig har uddannelsen i højere grad mulighed for vejledning i brugen af computere samt software, når dette er ensartet sat op. Ligeledes har uddannelsen bedre mulighed for at yde teknisk support og hjælp til de studerende på uddannelsen, der benytter sig af tilbud om leje af PC samt tilhørende software.

VIA's tilbud skal altså være frivilligt, men det er samtidig VIA's opfattelse, at det for den studerende er attraktivt at anvende VIA's tilbud om at kunne leje udstyret ved VIA frem for løbende at skulle erhverve sig ny computer og software."

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

Der fremgår bl.a. følgende i den uddybende redegørelse, som styrelsen har modtaget fra VIA University College (VIA) med e-mail af 22. februar 2021 (med bilag), idet VIA's besvarelse består af to vedlagte notater: Økonomisk notat og Uddannelsesfagligt notat:

"Det er efter udarbejdelsen af de to notater VIA's samlede opfattelse, at:

- 1) Materialepakkerne fremadrettet skal administreres og kommunikeres fra VIA's side som frivillige, som også beskrevet i VIA's redegørelse fra den 11. januar 2021.*
- 2) Der hidtil har været praktiseret en helhedstænkning mellem de to uddannelser ved materialepakkernes sammensætning. Fremadrettet vil de tilbudte pakker i højere grad være differentierede og målrettede mod den enkelte uddannelses materialebehov. Dette for at skabe yderligere transparens for de studerende."*

Der fremgår følgende i Uddannelsesfagligt notat af 22. februar 2021:

"VIA er fortsat af den opfattelse, at den hidtidige materialeordning samlet set har været attraktiv for den studerende. Her tænkes bl.a. på tilgængeligheden til specialiseret hardware og software af høj kvalitet med tilhørende fri support og løbende opdatering eller udskiftning. Dette gælder også den samlede pakke, hvor alt nødvendigt materiale har været indberegnet, og hvor prisen gennem hele studietiden har været kendt og ensartet hen over den fulde studietid. Dermed har den studerende gennem hele studietiden kunnet sætte sit faglige ambitionsniveau og sin kreative idérigdom i spil uden at blive begrænset af udstyrets beskaffenhed.

Dog anerkender VIA, at der hidtil har været praktiseret en vis helhedstænkning mellem de to uddannelser Grafisk fortælling og BA i Animation i relation til materialeordningens sammensætning. Vores aktuelle analyse er, at der nok ikke er tilstrækkelige faglige argumenter for at stille de samme krav til hardware og software på de to uddannelser. Der vil således fremover blive en større differentiering på de frivillige pakker mellem de to uddannelser, hvor studerende på Grafisk fortælling vil kunne tilkøbe en mindre pakke af hardware og software end studerende på BA i Animation.

Der vil til gengæld være udgifter til print, tryk mv., som studerende på Grafisk fortælling nu selv skal afholde, men ikke på et tilsvarende niveau.

[...]

Hvad angår niveauet for udstyr (og dermed de økonomiske udgifter) fastholder vi desuden, at dette har været højt, men passende i forhold til den ambition, der har været for uddannelserne, der er anerkendte som rangerende på Top10 i Verden inden for BA i Animationsuddannelser, og hvis dimittender finder beskæftigelse hos de fremmeste faglige miljøer internationalt.

Omfanget og specifikationer af hardware og software i de pakker, som de studerende fremadrettet frivilligt kan tilkøbe, er kvalificeret af udvalgte nøgleaktører i branchen. De vurderer, at udstyret inden for deres respektive fagfelter (hhv. Grafisk fortælling og BA i Animation) er relevant og afspejler det niveau, man typisk vil møde på professionelle studier.

Fagligt er niveauet af udstyr således begrundet i, at de studerende gennem deres studietid skal tilegne sig viden om samt færdigheder og kompetencer i brugen af det nyeste og højt specialiserede hardware og software, som anvendes i miljøet, således at de kan gå direkte ud i alle dele af branchen og løse specialiserede opgaver. Det gælder også det hidtidige valg om at benytte professionelle softwarelicenser frem for gratis eller studenterlicenser, der typisk har nogle ilagte begrænsninger. Også her vil den tidligere helhedsorienterede tænkning mellem de to uddannelser fremadrettet kunne blive erstattet af et mere differentieret niveau.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

Hertil kommer, at der på BA i Animation gennem årene er opbygget en praksisnær og projektbaseret undervisningsform, hvor de studerende i teams gennemfører forskellige produktioner. For at produktionerne i teams kan gennemføres hensigtsmæssigt, skal udstyr (computere) kunne kobles sammen, hvilket stiller særlige krav til computerens størrelse, hastighed m.v. Hvordan den projektbaserede undervisningsform fremadrettet vil kunne gennemføres med de ønskede ambitioner til kvalitet og læringsudbytte, bliver der nu set nærmere ind i. Her arbejdes der på en model med anbefalinger og specifikationer til det IT-udstyr, den studerende selv måtte ønske at tilvejebringe, så det i videst muligt omfang tilgodeser behovet for samarbejde om produktioner i teams med flere studerende.

Samtidig er der for de brancher, TAW uddanner til, tale om en fortsat og hastig udvikling inden for teknisk udstyr, software, viden og kompetencer, og der sker således fortløbende en tilpasning af uddannelsens indhold (studieordninger, videngrundlag, curriculum m.v.) blandt andet i dialog med branchen og uddannelsesudvalgene.

Det arbejde foregår således også aktuelt og betyder, at de nye, frivillige materialepakker til de nuværende studerende på TAW foreløbig er gældende resten af dette semester, hvorefter de vil blive endelig justeret og fastlagt forud for semesterstart til august. Som også tidligere anført, vil VIA sikre, at den heri beskrevne materialeordning i højere grad end det er sket tidligere kommunikerer som værende frivillig. Hvis den enkelte studerende vurderer, at det – af den ene eller anden årsag – er mere hensigtsmæssigt selv at erhverve hardware/software (enten svarende til det, som VIA stiller til rådighed, eller andre/billigere alternativer), står det således den studerende frit for selv at gøre dette.”

Der fremgår bl.a. følgende af den redegørelse, som styrelsen har modtaget fra VIA University College (VIA) med e-mail af 28. april 2021 (med bilag):

”Det er fortsat VIAs opfattelse, at det omhandlede materialegebyr ikke udgør uretmæssig brugerbetaling (dvs. betaling for undervisningen). Materialegebyret er derimod primært udtryk for en hensigtsmæssig lejemodel, hvorved de studerende mod betaling af dette materialegebyr har fået stillet en række hensigtsmæssige

undervisningsmaterialer til rådighed, herunder den hardware og software, der er relevant for uddannelsen.

Det er ligeledes VIAs klare opfattelse, at det er helt sædvanligt, at studerende på videregående uddannelser selv afholder sådanne materialeudgifter til fx studiebo-ger og relevant hardware og software og lignende. Det er netop sådanne udgifter, der primært har været – og fortsat er – indeholdt i VIAs materialegebyr.

Materialeudgifterne relateret til uddannelserne ved TAW er forholdsvis høje for så vidt angår hardware og software. Det er imidlertid – på trods af indsigelserne fra et antal tidligere studerende – fortsat VIAs faglige vurdering at materialeniveauet er korrekt, og at de studerende således tilbydes de materialer, der er nødvendige og relevante for uddannelsen.

[...]

*Samlet set er det fortsat VIAs opfattelse, at der er væsentlige fordele ved den ud-
budte ordning. Ordningen sikrer, at de studerende har det nødvendige udstyr og
materiale til rådighed under uddannelsen, hvilket styrker undervisningsniveauet og
fagligheden, ligesom det øger muligheden for at yde support samt at gennemføre
projektbaseret undervisning. Fra et undervisningsperspektiv er det altså særdeles
hensigtsmæssigt, at de studerende anvender ensartet fagmateriel. Dette er for-
mentlig en holdning, som de fleste uddannelsesinstitutioner vil være enig i.*

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

*Ligeledes er det fortsat VIAs opfattelse, at der generelt har været tilfredshed med
ordningen blandt de studerende. VIA gennemfører løbende studietilfredshedsun-
dersøgelser, og de har ikke vist nogen negativ vurdering af ordningen, ligesom
den centrale studievejledning heller ikke hidtil har noteret nogen klager over ord-
ningen. Ligeledes har VIA i indeværende år haft møder med VIAs studenterråd
("Student councils") samt med alle nuværende studerende om den fremadrettede
administration af lejeordningen. Det er på baggrund heraf fortsat VIAs opfattelse,
at der er stor opbakning til ordningen. Elevtilfredsheden er dog ikke i sig selv et ar-
gument for at opkræve materialegebyret. Valget om at udbyde lejeordningen og
dermed opkræve materialegebyret bunder som nævnt i uddannelsesfaglige og un-
dervisningsmæssige hensyn.*

Software

*VIA har noteret, at nogle af de tidligere studerende i det fremsendte bilag stiller
spørgsmålstegn ved, hvorfor man for eksempel ikke anvender gratis studielicenser
eller andre billigere alternativer til de softwarelicenser, som VIA tilbyder i sine ma-
terialepakker.*

*VIA er lydhør over for de tidligere studerendes argumenter for at anvende så-
danne alternative fagmaterialer. Det er imidlertid VIAs opfattelse, at VIA som ud-
dannelsesinstitution bør tilrettelægge undervisningen og udvælge de fagmateria-
ler, der ud fra et undervisningsperspektiv vurderes at være de mest hensigtsmæs-
sige for, at de studerende kan opfylde de for uddannelserne relevante læringsmål.
Det er VIAs faglige vurdering, at de tilgængelige studielicenser for eksempel ikke
opfylder disse formål.*

*I flere sammenhænge er det desuden ikke muligt for VIA at indkøbe og benytte
studielicenser i det omfang og til en så markant lavere pris, som de tidligere stude-
rende anviser. Flere softwareproducenter tilbyder alene gratis adgang til software
for studerende som et supplement til tilsvarende – men væsentligt dyrere – under-
visningslicenser. Licensbetingelserne hertil hindrer tilmed ofte, at disse studieli-
censer bruges i en undervisningssammenhæng på uddannelsesinstitutionerne,*

der i stedet er henvist til at bruge separate – og dyrere – licens-typer. Dertil kommer, at ikke alle studie- og undervisningslicenser giver adgang til samme funktionalitet som den "fulde pakke" (professionel licens) – og der sker derfor en individuel vurdering for hver enkelt licens/program, om det er muligt at anvende en rabatteret licensmodel.

På trods af ovenstående indkøber VIA dog naturligvis licenser med studierabat i det omfang det er muligt. For god ordens skyld skal der i den forbindelse gøre opmærksom på, at licensvilkår som ovenfor beskrevet ændres over tid. Selvom det i dag og fremadrettet måtte være muligt for VIA at erhverve og anvende gratis licenser, betyder det dermed ikke, at dette også historisk set har været muligt. Der er således flere eksempler på, at licenser, der i dag er gratis, historisk set har udgjort relativt omkostningstunge uddannelseslicenser.

Samlet set udvælger VIA altså kontinuerligt de fagmaterialer, der vurderes at være relevante at tilbyde de studerende. Det er i sidste ende et uddannelsesfagligt skøn. Det er således heller ikke muligt eller relevant at dokumentere det eksakte materiale eller omfanget heraf, der historisk set har været indkøbt og tilbudt til de studerende."

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

Som det fremgår, jf. ovenfor, kan det almindeligvis ikke kritiseres, at en uddannelsesinstitution generelt tilrettelægger deres undervisnings- og eksamensaktiviteter ud fra en forventning om, at de studerende medbringer egen pc, da det må lægges til grund, at stort set alle i dag har en computer som et nødvendigt arbejdsredskab. Et egentligt krav fra en institutions side om anskaffelse af bestemt it-udstyr og software som en betingelse for at kunne gennemføre en uddannelse vil imidlertid kræve særlig hjemmel. Ligesom det vil kræve hjemmel, hvis en institution skal have mulighed for at opkræve et gebyr, f.eks. et materialegebyr

I Uddannelses- og Forskningsministeriets lovgivning er der eksempelvis fastsat en mulighed for at opkræve gebyr ved Designskolen Kolding og Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, jf. § 13, stk. 5, jf. stk. 6, i lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner⁴. Det er således fastsat i § 22, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 27 af 13. januar 2020 om videregående kunstneriske uddannelser på Uddannelses- og Forskningsministeriets område, at ved designuddannelserne på Designskolen Kolding og Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering kan de nævnte institutioner opkræve et gebyr fra deres studerende til dækning af forbrug af fællesmaterialer. Det fremgår af bekendtgørelsens § 22, stk. 2 og 3, at gebyret i 2019 udgør 518 kr. pr. studerende pr. semester, og at beløbet reguleres med forbrugerprisindekset.

På baggrund af de oplysninger, som foreligger i VIA's redegørelser, må styrelsen lægge til grund, at der på VIA's uddannelser på The Animation Workshop (TAW) gennem årene har været opkrævet et usædvanligt højt materialegebyr, at gebyret har været obligatorisk for alle studerende, at der som led i opkrævningen ikke har været foretaget den nødvendige sondring mellem almindelige udgifter, som institutionen skal finansiere, og udgifter, som de studerende selv skal afholde. De stude-

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 787 af 8. august 2019.

rende skal eksempelvis selv afholde udgifter til faglitteratur, kompendier, fritidsaktiviteter, sociale arrangementer og lignende, da en uddannelsesinstitution ikke finansierer private udgifter.

På baggrund af VIA's oplysninger om det udstyr, som indgår i beskrivelsen af lejeordningen, vurderer styrelsen, at der ikke er tale om udgifter til arbejdsredskaber i form af almindelige computere og almindeligt software m.v., som skal afholdes af de studerende, men at der er tale om et langt mere specialiseret udstyr.

Denne vurdering bygger på VIA's beskrivelser af, at uddannelserne undergår en meget hurtig udvikling, at kravene til software øges, og at PC'erne med underliggende software hurtigt forældes, og at de studerende ofte erhverver sig en opdateret PC med dertil hørende software. Det fremgår også af beskrivelsen, at studerende på uddannelsen i højere grad har mulighed for vejledning i brugen af computere og software, og at uddannelsen har bedre mulighed for at yde teknisk support og hjælp til de studerende.

**Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen**

Desuden lægger VIA vægt på, at den studerende ved lejeordningen ikke bliver begrænset af udstyrets beskaffenhed, og at der gennem årene på uddannelsen i Animation er opbygget en praksisnær og projektbaseret undervisningsform, hvor de studerende i teams gennemfører forskellige produktioner. Det anføres i den forbindelse, at for at produktionerne i teams kan gennemføres hensigtsmæssigt, skal udstyr (computere) kunne kobles sammen, hvilket stiller særlige krav til computerens størrelse og hastighed m.v. VIA anfører også, at der for de brancher, som institutionen uddanner til, er tale om en fortsat og hastig udvikling inden for teknisk udstyr, software, viden og kompetencer, og at der således fortløbende sker en tilpasning af uddannelsens indhold (studieordninger, videngrundlag, curriculum m.v.) blandt andet i dialog med branchen og uddannelsesudvalgene.

Styrelsen finder ud fra VIA's beskrivelse af uddannelsens udstyr og udstyrets anvendelse, herunder beskrivelsen af den løbende opdatering af software og systemsupport, at udstyret adskiller sig på en sådan måde fra det almindelige private udstyr, som man kan forvente, den studerende selv anskaffer og afholder udgifterne til.

Det er derfor styrelsens vurdering, at professionshøjskolen skulle have stillet det pågældende udstyr til rådighed for de studerende. Styrelsen lægger herved til grund, at uddannelserne på The Animation Workshop (TAW) i Viborg forudsætter, at den studerende skal anvende udstyr i form af en PC med særlige specifikationer og særligt software, der vurderes at være omfattet af begrebet "udstyrsfaciliteter", som må falde ind under bestemmelsen i § 38 i lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser. Styrelsens vurdering understøttes samtidig af, at man i sin tid har fundet det nødvendigt at iværksætte en obligatorisk lejeordning, hvori udstyret indgår, som en væsentlig del af ordningen, og at VIA fortsat har fundet det nødvendigt at fastholde en lejeordning for så vidt angår udstyr med hardware og software til de studerende.

Det følger af den almindelige grundsætning om *condictio indebeti*, at den, som har betalt penge, som ikke skyldes, i almindelighed har krav på tilbagebetaling af det for meget erlagte. Det er i retspraksis anerkendt, at i de tilfælde, hvor det offentlige

har opkrævet afgifter uden hjemmel, er det klare udgangspunkt, at afgifterne kan kræves tilbagebetalt, jf. Højesterets dom af 5. september 2012 (trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2012, side 3495).

Tilsvarende følger efter styrelsens opfattelse i forholdet mellem VIA og de studerende. Styrelsen finder efter en samlet vurdering, at der ikke er grundlag for at fravige udgangspunktet om tilbagebetaling i det foreliggende tilfælde. Det bemærkes, at i forbindelse med opkrævning af materialegebyret burde VIA have afdækket, om opkrævningen kunne foretages i overensstemmelse med de regler, der gælder for professionshøjskolerne. Dette spørgsmål kunne VIA f.eks. have afklaret ved at rette henvendelse til styrelsen. Styrelsen finder på den baggrund, at de studerende, som er blevet opkrævet materialegebyr, kan rette krav om tilbagebetaling overfor VIA.

Tilbagebetalingskravet kan dog efter styrelsens opfattelse som udgangspunkt kun omfatte den del af materialegebyret, som dækker omkostninger til udstyr, professionshøjskolen skulle have stillet til rådighed.

**Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen**

For så vidt angår den del af materialegebyret, som dækker udgifter, de studerende selv skulle have afholdt, f.eks. faglitteratur, kompendier, fritidsaktiviteter, sociale arrangementer og lignende, vil der kun være krav på tilbagebetaling for den del af materialegebyret, herunder VIA's tilhørende administrationsomkostninger, som måtte overstige de udgifter, de studerende skulle have afholdt, såfremt de studerende selv erhvervede de pågældende ydelser. I modsat fald ville de studerende få en berigelse.

En forudsætning for, at tilbagebetalingskravet består, er imidlertid, at der ikke er indtrådt forældelse. Fordringer på penge eller andre ydelser forældes efter reglerne i forældelsesloven, medmindre andet følger af særlige bestemmelser om forældelse i anden lov, jf. forældelseslovens § 1, stk. 1. Der er ikke i lovgivningen indsat en sådan særlig forældelsesregel, der omfatter de studerendes tilbagesøgningskrav mod VIA.

Tilbagesøgningskrav omfattes således af den almindelige 3-års frist i lov om forældelse af fordringer (forældelsesloven)⁵, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1. Forældelsesfristen løber fra det tidspunkt, hvor den fejlagtige betaling fandt sted. Styrelsen finder ikke grundlag for at antage, at der er indtrådt suspension efter forældelseslovens § 3, stk. 2. Heller ikke det forhold, at tidligere studerende har rettet henvendelse til styrelsen og anfægtet VIA's opkrævning af materialegebyr, kan begrunde afbrydelse af forældelsen, jf. forældelseslovens § 16, stk. 1, forudsætningsvis. Forholdet kan efter styrelsens opfattelse heller ikke begrunde foreløbig afbrydelse af forældelsen efter forældelseslovens § 21, stk. 2.

De studerende har efter styrelsens opfattelse således krav på tilbagebetaling af den del af materialegebyret, som dækker omkostninger til udstyr, VIA skulle have stillet til rådighed, og som er betalt inden for de seneste 3 år fra det tidspunkt, hvor der er sket afbrydelse eller foreløbig afbrydelse af forældelsen efter reglerne i forældelseslovens kapitel 5 og 6. Det samme gælder eventuelle meromkostninger,

⁵ Lovbekendtgørelse nr. 1238 af 9. november 2015.

de studerende er blevet opkrævet til dækning af udgifter, de studerende selv skulle have afholdt.

Afbrydelse af forældelsen kan f.eks. ske ved, at skyldneren over for fordringshaveren udtrykkeligt eller ved sin handlemåde erkender sin forpligtelse, jf. forældelseslovens § 15, eller ved at fordringshaveren foretager retslige skridt mod skyldneren med henblik på at erhverve dom, jf. forældelseslovens § 16, stk. 1. Foreløbig afbrydelse af forældelsen kan bl.a. ske ved, at der inden forældelsesfristens udløb indledes forhandlinger om fordringen mellem skyldneren og fordringshaveren, eventuelt under medvirken af en uafhængig tredjemand, jf. forældelseslovens § 21, stk. 5.

Styrelsen bemærker endelig, at styrelsen ikke har kompetence til at afgøre tvister om tilbagebetaling m.v., og at sådanne tvister i givet fald skal afgøres ved domstolene.

Uddannelses- og
Forskningsstyrelsen

Uddannelses- og Forskningsstyrelsen finder det kritisabelt, at professionshøjskolen uden hjemmel har opkrævet et obligatorisk materialegebyr af de studerende, som er optaget på uddannelserne ved The Animation Workshop (TAW) i Viborg, og at dette er sket uden, at institutionens ledelse har forholdt sig til denne ordning på et tidligere tidspunkt.

Styrelsen finder det desuden kritisabelt, at der på TAW gennem årene er sket en væsentlig sammenblanding mellem de udgifter, som skal afholdes af institutionen, og af de private udgifter, som den studerende selv skal afholde som led i deres gennemførelse af en professionsbacheloruddannelse.

Med venlig hilsen

Bente Olsen
Kontorchef